

Қасым-Жомарт ТОҚАЕВ,
Қазақстан Республикасының Президенті:

ҚАЗАҚСТАН ЖАҢҒЫРУДЫҢ ЖАҢА КЕЗЕҢІНЕ ҚАДАМ БАСТЫ

– Құрметті Қасым-Жомарт Кемелұлы, сіз жыл сайын мерзімді баспасөзге ауқымды сұхбат беру арқылы белгілі бір саяси дәстүр қалыптастырдыңыз деуге болады. Осы орайда «Turkistan» газетінің ұсынысын қабыл алғаныңыз үшін ризашылығымызды білдіреміз.

– «Turkistan» газеті 30 жылдан бері тұрақты шығып келеді. Бұл – Қазақстандағы ең ықпалды басылымның бірі. Газеттің атауында да өте үлкен мән-мағына бар. Басылым тілшілері ел ішіндегі өзекті мәселелермен қатар, тұтас түркі жұртына ортақ тақырыптарды да көтеріп жүреді. Бұл өте жақсы дәстүр деп санаймын.

Шетелде жұмыс істеп, түрлі салада табысқа жеткен қазақтар туралы мақалаларды қызығушылықпен оқимын. Қазақстан мен өздері тұрып жатқан елдер арасындағы ынтымақтастықты дамытуға үлес қосып жүрген осындай үш азаматты арнайы марапаттадым.

Газет-журналдар қайта өрлеу дәуірінің бастауында тұр. Себебі, әлеуметтік желі адамның ойлау (танымдық) қабілетіне зор зиян келтіріп жатыр. Жасы қырыққа жетсе де, білімі мен ой-өрісі он бес жастағы жасөспірім деңгейінде қалып қойған азаматтарды қазірдің өзінде кездестіруге болады.

Өз басым мерзімді баспасөзді жас кезімнен үзбей оқитыным рас. Әлі күнге дейін осы әдетімнен жаңылған емеспін. Қазіргі таңда баспасөз заман талабына бейімделіп, ақпарат айдынынан өз орнын тауып отыр. Газет тілшілері жан-жақты шолулар мен терең сараптамалар жасауға баса мән береді, ағартушылықпен айналысады. Кәсіби әрі өз ісіне адал журналистер сапалы материалдар әзірлеп, дәстүрлі құндылықтарды сақтауға елеулі үлес қосып келеді. Мен сүйікті Отанымыздың игілігі үшін барлық салада табысты еңбек етіп жүрген мықты азаматтар туралы мәліметтерді көбінесе газеттерден аламын. Ел ішіне кең таралған TikTok, Instagram немесе Telegram арналары еңбек адамдарының шынайы тыныс-тіршілігінен алыс екенін өзіңіз де жақсы білетін шығарсыз.

Қоғамымыз елен етерлік жаңалық оқып, бейнежазба көрумен шектелмей, мән-мағынасын терең ақпараттың да қадірін білгені дұрыс деп санаймын. Көптеген жастарымыздың да дәл солай ойлайтынына қуанамын. Себебі, олар адамды тығырыққа тірейтін елес-қиял әлемінде өмір сүруді емес, нағыз білім-ғылым жолына түсуді мақсат тұтады. Оқу мәдениеті жоғары елдер әрдайым жаһандық дамудың алғы шебінде бола беретіні сөзсіз. Бұған еш күмән жоқ.

ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫ: КЕШЕ, БҮГІН, ЕРТЕҢ

Мен, Ерзат АСЫЛ, «Нарыққа назар» атты жаңа айдар ашып отырмын. Ондағы мақсатым – нарыққа талдау жасау. 2026 жыл әлем және Қазақстан экономикасы үшін маңызды кезеңге айналуы мүмкін. Сарапшылар мен халықаралық ұйымдардың болжамына сүйенсек, экономикалық өсім мен тұрақтылық әртүрлі сипатта көрініс табады. Биыл Қазақстан үшін салыстырмалы түрде сенімді экономикалық өсім жылы болады. «Нарыққа назар» атты жаңа айдарда осы тақырып аясында ой қозғамақпын. Экономикалық саясатқа тереңірек үңіліп, қаржылық және құқықтық сауаттылығыңызды арттырғыңыз келсе, жыл бойы жүргізілетін жаңа айдардың тұрақты оқырманы болыңыз!

КӨК ТУДЫ ҒАРЫШҚА КӨТЕРГЕН

Аты әлемге әйгілі қазақ ғарышкері, Қазақстан Республикасының Халық қаһарманы, авиация генерал-лейтенанты Талғат Мұсабаевтың туғанына биыл – 75 жыл!

Талғат Мұсабаев – ғарыш әлемінде жалпы ғұмырының 1 жылға жуық уақытын, яғни 342 күнін өткізген тұңғыш қазақ. Алғашқы сапарында 126 күн, екіншісінде 208 күн болған. Гиннесстің үздік табыстар кітабына бір айдың ішінде 5 рет, барлығы 30 сағат 8 минут ашық ғарышқа шыққаны рекорд ретінде айшықталып жазылған.

Талғат Мұсабаев ғарышқа Қазақстан Туын алғаш рет алып шықты және орбитаға Құранды жеткізген жалғыз ғарышкер болды. Ол сонымен қатар әр сапарында Байқоңырдан бір уыс топырақ ала кететін еді.

ТАЙМ- МЕНЕДЖМЕНТ ТИІМДІ МЕ?

Мен, Құралай МҰРАТҚЫЗЫ, алдағы уақытта газетіміздің жаңа айдары – «Темірқазық» тәрбие бұрышын жүргіземін. Жаңа технология күннен-күнге қарыштап дамып, жасанды интеллект өміріміздің ажырамас бөлігіне айналған қазіргі кезде тәлім-тәрбиені гаджеттен алып жатқан Z, альфа ұрпақтарының мінез-құлқы мен психологиясы, ой-өрісі, қоғамға бейімделуі мен өзіндік ерекшеліктері, ұлттық тәрбие мен ата-әже мектебінің орны, әке-шешенің үлгі-өнегесі, отбасы құндылықтары, білім ошағының рөлі айдарымыздың негізі болмақ. Балаңыздың болашағы аландатса, ұл-қызыңыз боркемік, боскеуде емес, өмірде өз жолын, темірқазығын тапқан, көкжиегі кең, рухты тұлға болып өссін десеңіз, «Темірқазықтың» материалдарын міндетті түрде оқи жүріңіз.

Алматы тау кластерінің әлеуеті өте зор. Бұл салада ауқатты адамдарға да, орташа табысы бар азаматтарға да бірдей

● Жаңа айдар: НАРЫҚҚА НАЗАР

ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫ: КЕШЕ, БҮГІН, ЕРТЕҢ

Бүгінгі нарықтық қоғамда қаржылық және құқықтық сауаттылық әрбір азамат үшін маңызды. Себебі күнделікті ақшалай операциялардан бөлек, несие, депозит, ипотека сынды ірі келісімдер де бар. Оның әрбірі тиімді шешім қабылдай алу мен мұқияттылықты талап етеді. Әрі жалпы экономикалық өсімнің өзі азаматтардың қаржылай сауаттылығына байланысты екені тағы бар.

● Ерзат АСЫЛ ———

Ел экономикасының өсу қарқыны халық табысына, еңбек нарығына және әлеуметтік тұрақтылыққа тікелей ықпал ететіні анық. Халықаралық валюта қорының (ХВҚ) өткен жылғы қазан айындағы есебіне сәйкес, әлемдік экономика ақырындап өсуде. Ұйым ақпаратына сүйенсек, әр ел өзінің ішкі нарығын шетелдік тауарлармен бәсекелестіктен қорғауының әсерінен әлемдік экономиканың дамуы баяулай түскен. Негізгі тәуекелдердің көрсеткіштері көңіл көншітпейтіні анық. Сонымен қатар ХВҚ Қазақстан экономикасына қатысты бағасын анағұрлым оң бағытта қайта қарады. Бұған дейін шетелдік сарапшылар 2025 жылдың қорытындысы бойынша ел экономикасы 4,6%-ға өседі деп болжаған еді, алайда бұл көрсеткіш өткен жылы 6%-дан жоғары болды. Бұл мұнай өндіру көлемінің едәуір артуымен және ішкі сұраныстың жоғары болуымен байланысты. Қазақстан экономикасының негізгі қозғаушы күші ретінде көлік саласы 20,3%, құрылыс – 14,7%, тау-кен өнеркәсібі – 9,7% және сауда 8,8%-ға артқан.

Тағы да Халықаралық валюта қорының қазан айындағы талдауына үңіліп, әлемдік экономика 2026 жылы өсумен қатар, түрлі сын-қатерлерге тап болуы мүмкін. Десе де, жағандық экономикадағы көшбасшылар өз басымдықтарын әлі сақтап келеді. Көшбасшылардың қатарында АҚШ, Қытай, Германия, Үндістан сынды өндірісі өркендеген елдер бар. Аталған рейтинг ағымдағы АҚШ долларының номиналды жалпы ішкі өніміне негізделген, бұл әр ел экономикасының салыстырмалы түрдегі салмағын көрсетеді. Қытай, Жапония және Үндістан есебінен Азия аймағы жалпы

ішкі өнім көлемі бойынша Солтүстік Америкадан алғаш рет озып, әлемдегі ең ірі экономикалық аймаққа айналады. Рейтинг деректеріне сәйкес, Қазақстан 2026 жылы экономикалық өсім бойынша әлемдегі ең ірі ТОП-50 елдің қатарына енеді. ХВҚ болжамы бойынша ел экономикасы 4,8-5,4% деңгейінде тұрақты өсімін жалғастырады, бұл орташа әлемдік қарқыннан айтарлықтай жоғары. Жиынтық жалпы ішкі өнім \$319,8 млрд теңгені құрап, Қазақстан әлемде 50-орынға шығады. Жоғары өсім қарқыны, макроэкономикалық тұрақтылық және инвестициялық белсенділіктің артуы Қазақстанды Еуразиядағы ең тартымды инвестициялық бағыттардың біріне айналдырып отыр.

– Қазақстан таңқаларлық макро-экономикалық тұрақтылық көрсетуде. Өсім тек шикізат экспортпен ғана емес, сонымен бірге ішкі сұраныс, нақты сектор және инвестициялық белсенділік арқылы қамтамасыз етіледі, – деп атап өтті ХВҚ сарапшылары. Қор 2025-2026 жылдарға арналған Қазақстан бойынша болжамын үш рет көтерген, бұл еліміздің экономикалық саясатының тиімділігін және халықаралық қоғамдастықтың сенімін дәлелдейді. Жағандық белгісіздік жағдайында Қазақстан тиімді геостратегиялық орналасуы мен инвестициялық әлеуетін ұштастыра отырып, Орталық Азиядағы тұрақты экономикалық өсу орталығы ретіндегі позициясын нығайтып келеді.

Біз сөз еткен мүмкіндіктермен қатар, ел экономикасы түрлі сын-қатерлерге кезіккенін де жоққа шығаруға болмайды. Экономист Бауыржан Ысқақов 2026 жылы күтілетін теңгенің әлсіреуінің себептерін және оның қазақстандықтар үшін салдарын алға тартады. Бұл ретте: «Доллардың нығаюына және теңгенің әлсіреуіне әкелуі мүмкін негізгі фактор – мұнайдың әлемдік бағасы, өйткені Қазақстан мұнай экспортына тәуелді. Егер мұнай бағасы төмендесе, валюталық түсім төмендейді, бұл теңгеге қысым жасайды. Егер долларға сұраныс ұсыныстан асып кетсе, мысалы, импорттың өсуіне және Ұлттық банктің валюталық сатылымының қысқаруына байланысты, онда баға өседі» – дейді сарапшы.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев елімізді жаңа экономикалық модельге көшіру міндетінің маңыздылығын үнемі айтып келеді. Бұған әділ және бәсекеге қабілетті жүйе құру, экономиканы әртараптандыру, инфрақұрылымды жаңарту, бизнесті қолдау және инвестиция тарту кіреді. Бұл бастамаларды жүзеге асыру үшін елдің экономикалық даму жоспарына баса назар аудару керек. Айталық, былтыр тамыз айының соңында өткен Үкімет отырысында Премьер-Министрдің орынбасары – Ұлттық экономика министрі Серік Жұманғарин еліміздің 2026-2028 жылдары экономикалық даму болжамын таныстырған еді. Қаржы министрі Мәди Тәкиевтің сөзінше, алдағы екі жылда мемлекеттік шығыстардың негізгі бөлігі әлеуметтік салаға жұмсалады. Бұл бағыттағы шығындарға 10 трлн 725 млрд теңге қарастырылып отыр. Әлеуметтік сала

шығындары жалпы шығыс көлемінің 38,7%-ын құрамақ.

Экономика саласының сарапшысы Айбар Олжаев Үкіметтің 2026-2028 жылдарға арналған экономикалық болжамының жүзеге асу мүмкіндігін жоғары бағалап отыр. «2026 жылға 5,4% өсім шынайы болуы мүмкін. Егер біз Опек+ келісімінен преференция алып, мұнай бағасы барреліне 69 доллардан төмен түспесе, жоспарланған көрсеткіштерге жетуге мүмкіндік бар. Мұнда тек қана мұнай емес, көлік логистикасы, қоймалар арқылы және Қытай жүктерін Еуропаға тасу сияқты қосымша табыс көздері де бар. Егер осы бағыттарды ұстап қалсақ, 5,4% өсім нақты болады. Дегенмен, форс-мажор жағдайлары – әлемдік дағдарыстар, соғыстар, шекаралардың жабылуы – біздің көрсеткішке әсер етуі мүмкін», – деді сарапшы.

Соңғы жылдары әлемдегі ірі экономикалық күштер арасындағы түрлі тарифтік соғыстар жағандық нарыққа теріс әсер тигізгені байқалады. Белгілі сарапшы Сапарбай Жобаев та бұл жағымсыз құбылыстың Қазақстан экономикасына әсер ететінін жасырмайды. «Әсіресе сауда саласына. Тарифтер көбейсе – сауда азаяды, сауда азайса – өндіріс төмендейді, ал бұл экономикалық өсімді тежейді. Сондықтан әлемдік экономиканың дамуы ірі мемлекеттердің саяси шешімдерімен және Қытай, Оңтүстік Азия, Үндістан сияқты елдердің дамуымен тікелей байланысты. Әрине әлемдік сауда ағыны көлік-логистикалық әлеуеті артып келе жатқан еліміз үшін айрықша маңызды. Сол себепті сыртқы экономикалық байланыстарды әртараптандыру, өңдеу өнеркәсібінде экспортқа бағытталған кластерлерді қалыптастыру, заманауи логистикалық және цифрлық сервистерді дамыту жағын мықтап қолға алсақ, межеден артық көрсеткіштерге қол жеткізе аламыз», – дейді сарапшы.

Дүниежүзілік банк Қазақстанның экономикалық өсімі 2026 жылы бар болғаны 3,7%-ға артады деп болжам жасауда. Алайда ел Үкіметі мұндай пессимистік бағалауға келіспейді. Былтыр тамыз айының соңында өткен Үкімет отырысында Премьер-Министрдің орынбасары – Ұлттық экономика министрі Серік Жұманғарин 2026 жылы жалпы ішкі өнім өсімі 5,4%-ды құрайды деп мәлімдеді. Халықаралық қаржы ұйымдары 2025 жылы да еліміздің экономикалық өсімін төмен межелеген еді, алайда нақты көрсеткіш жоғары болды.

ТҮЙІН:

Биыл сол құбылыс қайталанады деген ойдамыз. Өйткені еліміздің агроөнеркәсіптік және транзиттік әлеуеті жаңа өсім драйверлерін қалыптастыруға, өңірлердің халықаралық саудадағы рөлін күшейтуге және ұлттық экономиканың ұзақ мерзімді бәсекеге қабілеттілігін нығайтуға мүмкіндік береді.

● ПРЕСС-ТУР

Қарадаланың туристік әлеуеті зор

Республикалық, облыстық бұқаралық ақпарат құралдары өкілдері бас қосып, жыл соңында облыс аумағындағы спорттық, этномәдени және туристік-сауықтыру бағытындағы нысандарды аралады. Баспасөз туры бұл жолы Ұйғыр ауданында жалаасын тапты. Аталған сапар өңірдің туристік әлеуетін кешенді түрде таныстыруға, сондай-ақ ынтымақтастық пен ілгерілету перспективаларын айқындауға мүмкіндік береді.

● Анар ДҮЙСЕНБАЙҚЫЗЫ ———

Қарадаладағы жер астынан тоқтаусыз шығып жатқан ыстық су маңындағы демалыс аймағына алыс-жақын шетелден де туристер келуде. Денге шипа, дертке дауа болып саналатын шипалы су бүгінде туризмнің қайнар көзі болып отырғаны да анық. Медиақауымдастық өкілдері «AllSeasons», «ECOPark», «FourSeasons», «Nammu resort» сынды бірнеше демалыс үйімен танысты.

Осыдан үш жыл бұрын ашылған «AllSeasons» демалыс орны бір тәулікте 160 адамға дейін қабылдай алады. Жылына 30-35 мыңға дейін турист келеді. Биыл демалыс орны кеңейіп, бунгало типті 6 қонақүй салынған. Ал бірнеше жылдан бері қызмет атқаратын «ECOPark» бүгінде көпшіліктің көзайымына айналып үлгерді. Қызмет көрсету сапасы да айтарлықтай. Бізді демалыс үйінің жаңалықтарымен «ECOPark» қызметкері Тимур Маратұлы таныстырып, мұндағы хайуанаттар бағын, көшпенділердің салт-дәстүрін дәріптейтін ұлттық нақыштағы қазақ үйлерді көрсетті. Сонымен қатар болашақтағы жоспарларымен де бөлісті. Алдағы уақытта бұл демалыс үйі мемлекет тарапынан зейнеткерлер мен мүмкіндігі шектеулі азаматтарға берілетін жолдамалар арқылы жұмыс істемек. Қымыз-қымыран, 5 уақыт тамақ, атпен серуендеу, арнайы терапиялар қосылмақ.

«FourSeasons», «Nammu resort» демалыс орындарының да сервистік қызметімен танысқан журналистер қауымы шынымен де бұл өңірдің туристік әлеуетінің қарыштап алға басқанына көз жеткізді. Әсіресе осыдан үш ай ғана бұрын ашылған «Nammu resort» халықаралық стандартқа сай жасалған ерекше нысан екенін аңғардық. Үш ай ішінде 2000-ға жуық демалушының көңілінен шыққан. Демалыс орнының директоры Есен Темірғали бізге бәрін жіті түсіндіріп, ерекшеліктерін көрсетті.

Қарапайым тұрғын үшін де, қалталы азамат үшін де қолжетімді бағада екенін айтты.

Иә, әр барған демалыс орны өзіндік ерекшелігін көрсетуге тырысты. Бірақ әттеген-ай деп бармақ тістеп қайтқан тұсымыз болды. Аталған нысандарда мемлекеттік тілге деген нұсқаушылық көзге ұрып тұрды. Барлық мәзір де, тіркеу орнындағы түсіндіру парақшаларындағы ақпараттар да толықтай орысша. Елімізде, жерімізде туристік кластердің қарқынды дамығанына қуансақ та, кәсіпкерлердің мемлекеттің тілін менсінбеуі жанымызға батты. Айттық та: «Білеміз, хабардармыз, бізге ол айтылған» деген жауап алдық. Айтылса, ескертілсе, ескермей, елемей отырған кәсіпкерлерге ешқандай жауапкершілік жоқ па? Заң қайда? Енді мұны құзырлы орындар тексеріп, нәтижесін шығарар деген үміттеміз.

БАҚ өкілдері арасан уаскесінен шыққан соң Шонжы ауылында орналасқан көлік бекетіне атбасын бұрды. Биыл тек республикалық емес, халықаралық бағыттағы көлік қатынасын іске қосуды қолға алған бекет жұмысын бастауға дайын. «Ерхан» ЖШС директоры Ербол Сауытхан «Шонжы – Дулаты», «Алматы – Үрімжі» сынды халықаралық бағыттағы автобустармен қатар, болашақта «Шонжы – Алматы», «Шонжы – Қонаев» сынды ірі қалалармен байланыс орнататын бағыттарды да қолға алатындарын айтты. Мұндағы басты мақсат – Қытай мен Қазақстан арасындағы байланысты нығайту. Ондағы бірнеше туристік агенттікпен келісімшарт жасалған бүгінгі күнде. Енді тек соны бастау ғана қалған. 2026 жылы қарқынды жұмыстың жүретініне сендірді Ербол мырза. Қытайдан келетін туристерді біздің елдің көрікті жерлерін көрсетіп, табиғатын тамашалатуға, болмаса қандай да бір инвесторлық жобаларды жүзеге асырамын деушілерге аталмыш компания қолұшын созбақ. Ал біз жақтан ем-домға, болмаса ауылшаруашылығы техникасын алуға, басқа да кәсіпкерлік салада өз қажеттіліктерін іздеп барушы азаматтарға сол жақтағы серіктестер делдалсыз, қиындықсыз, қажет дүниелерін табуға көмектеседі. Бұл еліміздің азаматтары үшін зор мүмкіндік болмақ.

Иә, Қарадалада қарқынды жұмыс істелуде. Ауыл шаруашылығы, кәсіпкерлік салалары тоқтаусыз дамуда. Енді, міне, туризм саласы да біртіндеп ілгері басуда. Біз бас сұққан әр нысанда туристерге барынша жағдай жасалып, сервистік қызмет көрсетудің дамығанын аңғардық. Бұл осымен тұралап қалмасы анық. Жаңа жылда жаңа тынысқан, жаңаша мүмкіндіктерге жол ашылып, туристердің іздеп келтін ерекше орнына айналатынына сенім мол.

Ұйғыр ауданы

Суреттерді түсірген – Аслан ҚАЖЕКЕ

● ТАЛҒАТ МҰСАБАЕВТЫҢ ТУҒАНЫНА – 75 ЖЫЛ!

Әкесі Амангелді Мұсабаев пен анасы Салиха Хамитқызы да майдангер болған. Әкесі спорт журналисі болып еңбек еткен. Анасы 1943 жылы Ижевск медицина институтын бітіріп, Сталинград майданына жіберіледі, санитарлық батальон құрамында Берлинге дейін барған. Соғыстан кейін Қарғалы ауылындағы ауруханада жұмыс істеп жүріп, қолында үш ұлы бар, әйелі қайтыс болып кеткен Амангелді Мұсабаевпен отбасын құрады. Осылайша 30 жастағы Салиха Хамитқызы әп-сәтте төрт ұлдың – Болат, Марат, Мұрат және кенжесі Талғаттың анасы атанып шыға келген. Ата-анасы туралы Талғат Мұсабаев: «Әкемнің тағдыры қиын болды. Оның әкесін, менің атам Орынтайды 1930 жылдары репрессиялаған. Ол басынан небір қиын күндерді өткізді. «Халық жауының ұлы» деген айдардың ауыртпалығын көтерді, жарынан айырылды, тіпті журналистік мансабында да көп әділетсіздікке төзуге тура келді. Бірақ әкем еш мойыған жоқ. Ол үш баласын бауырына басып, төртінші ұлына ана болған әйелді кездестіріп, үлкен бақытқа кенелді. Кейін Орынтай атамыз да ақталып шықты», – деген 2024 жылы «ҚазАқпарат» агенттігіне берген сұхбатында.

Үш жасында өз атының не себепті Талғат қойылғанын білген ол ұшқыш болуды армандап, балалық шағынан авиацияға қызыққан. Адам баласы алғаш рет ғарышқа ұшқан 1961 жылдан бастап жеті қат көкке аңсары ауған. Мектепте оқыған жылдарында Талғат жеңіл атлетика, жүзу, футбол, бокс сияқты спорт түрлерімен айналысқан, бірақ ерекше ден қойғаны спорттық гимнастика болыпты. Алматыдағы Орталық балалар-жасөспірімдер спорт мектебінде жаттығып, 10-сыныпта КСРО спорт шеберлігіне кандидат бағдарламасы бойынша өнер көрсетеді. Сонымен қатар Алматыдағы жас техниктер стансасында әуе модельдерін құрастырып, авиациялық модельдеу бойынша спорттың бірінші разрядын алады.

Оқушы Талғат Алматы қаласындағы №58 орта мектепті үздік бітірген соң 1968 жылы Рига азаматтық авиация инженерлері институтына түсіп, оны 1977 жылы «радиоэлектрондық жабдықтар» мамандығы бойынша аяқтайды. Одан соң Боралдай азаматтық авиация отрядында радио жабдықтар инженері болып жұмыс істейді, Алматыдағы «ДОСААФ» әуе клубында әуе спортымен айналысады. 1978 жылы ол алғашқы жеке әуе рейсін орындайды. 1982 жылы қазақ жастары арасынан тұңғыш болып, КСРО-ның жоғары пилотаждан спорт шебері атанады, ал 1983-1984 жылдары командалық есепте КСРО чемпионы болады. 1989 жылы Мәскеу маңындағы Авиация ұшқыш-сынақшылар орталығын, 1993 жылы сол кездегі Ақтөбедегі жоғары ұшқыштар училищесін, қазіргі Талғат Бигелдинов атындағы Әуе қорғанысы күштері әскери институтында білім алады. Қазақ азаматтық авиация басқармасында нұсқаушы, аға нұсқаушы болып еңбек еткен.

Ғарышкер болуға шындап бел шешкен орда бұзар жастағы Талғат Амангелдіұлы 1986 жылы қазақстандық ғарышкерді ұшыру бағдарламасы аясында медициналық комиссиядан өте бастайды, бірақ ол жоба жалғасын таппайды. Сол жылы 30-оқу-жаттығу авиациялық отрядын аяқтап, азаматтық авиация ұшқышы куәлігін алады. 1987 жылдан Ан-2 ұшағының екінші ұшқышы, ал 1989 жылдан командирі болып қызмет ете береді. Сол аралықта қайтадан медициналық тексеруден өтіп, арнайы дайындыққа рұқсат алады. 1990 жылдың мамырында ғарышкерлер құрамына ұсынылады. Сол жылдың қазанында ғарышкерлерді даярлау орталығына жіберіліп, жалпы ғарыштық дайындыққа кіріскен. 1991 жылы наурызда «ғарышкер-сынақшы» кандидаты лауазымына бекітіледі.

1991 жылы «Қазақ бағдарламасы» аясында ғарышқа ұшу үшін дайындалады, бірақ қаржы үнемдеу мақсатында ұшу тоқтатылып, экипаж таратылады. Қыркүйекте жалпы дайындықты аяқтап, оған «ғарышкер-сынақшы» біліктілігі беріледі. Сол жылғы 1 қыркүйекте ғарыштық комиссия шешімімен ол ғарышкер-сынаушы қызметіне тағайындалады. 1991-1993 жылдары «Мир» орбиталық кешені бағдарламасы бойынша ғарышкерлер тобында дайындықтан өтеді. 1994 жылғы ақпан-маусым айларында «Мир» орбиталық кешенінің 16-экспедициясы бағдарламасы бойынша негізгі экипаждың бортинженері ретінде, сондай-ақ Қазақстанның «Полёт» бағдарламасы бойынша ұшуға дайындалады.

Талғат Мұсабаев жалпы үш рет ғарыш сапарын жасап, екі рет «Мир» орбиталық стансасында және бір рет Халықаралық ғарыш стансасында (ХФС) болған. Оның бірінші ұшуы 1994 жылғы 1 шілдеден 4 қарашаға дейін созылады. Онда «Союз ТМ-19» кемесінің және «Мир» орбиталық кешенінің бортинженері ретінде ЭО-16 бағдарламасы бойынша алғашқы ғарышқа сапарын жасаған. Ұшу барысында екі рет ашық ғарышқа шықты. Ұшу ұзақтығы 125 тәулік 22 сағат 53 минут 36 секунд болды.

Талғат Мұсабаев өзінің алғашқы ашық ғарышқа шығуы туралы естелігінде: «Мен ғарыштан Жердің сұлулығына таңғалдым. Ол жанның арбаушы көгілдір жарығын шашып тұрды. Қорқыныш сезімі орбиталық стансаның люгін ашқан сәтте танданысқа ауысты: «О, менің Қазақстаным!» Таңғаларлығы, менің

**АТЫ ӘЛЕМГЕ ӘЙГІЛІ
КАЗАК ҒАРЫШКЕРІ,
КАЗАКСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ХАЛЫҚ ҚАНАРМАНЫ,
АВИАЦИЯ ГЕНЕРАЛ-
ЛЕЙТЕНАНТЫ ТАЛҒАТ
МҰСАБАЕВТЫҢ
ТУҒАНЫНА БИЫЛ –
75 ЖЫЛ. КАЗАҚТЫҢ
МАНДАЙЫНА БІТКЕН ЕЛ
ПЕРЗЕНТІ 1951 ЖЫЛЫ
7 ҚАНТАРДА ЖАМБЫЛ
АУДАНЫНЫҢ ҚАРҒАЛЫ
АУЫЛЫНДА ДҮНИЕГЕ
КЕЛГЕН. ТАЛҒАТ
БИГЕЛДИНОВТЕЙ
ҰШҚЫШ БОЛСЫН ДЕП
АТА-АНАСЫ ОНЫҢ
АТЫН ЫРЫМДАП
ТАЛҒАТ КОЙҒАН.**

алғашқы ашық ғарышқа шығуым дәл «Мир» стансасы туған жерімнің үстінен ұшып өткен сәтке тұспа-тұс келді. Әрине, ғарышта бүкіл Жер – туғаным. Бірақ таныс таулардың, көлдердің бейнесін және шексіз қазақ даласын көргенде, мен оның белгі екенін түсіндім. Бұл – қазақ жерінің ұлына берілген батасы еді. Ашық ғарышқа шыққан алғашқы қазаққа берілген бата еді», – деген.

Ал алғашқы ғарыш сапарынан оралған сәтін өзі былайша еске алып: «Біз Арқалықтан алыс емес жерге, қаладан солтүстік-шығысқа

соңғы «Мир» миссиясы кезінде естелік суретке түседі. Қос экипаж Жерден әкелінген «Бейбітшілік жалауларымен» алмасады.

Бұл сапар оның ғарышқа ең ұзақ ұшуы болған. Сонда ол Ресей мен АҚШ арасындағы ынтымақтастық туралы келісім бойынша халықаралық экипаж командирі болып тағайындалады. Бұл жөнінде бір сұхбатында былай деген: «Бұл шынымен де ғарыштық одиссея болды. Біз «Мир» орбиталық кешенінде 25-негізгі экспедиция бағдарламасы, «НАСА-7» бағдарламасы және француздық «Пегас» бағдарламасы бойынша жұмыс істедік. Ғарыштағы 208 тәулік ішінде бірнеше ресейлік және америкалық кемені қабылдадық. Біз Ресей, АҚШ, Германия, Франция, Жапонияның елеулі ғылыми бағдарламаларын орындадық. Қазақстандық ғылыми тәжірибелер бағдарламасын толықтай жүзеге асырдық. Мен командир ретінде ондағы барлық адам үшін жауапты болдым. Осы экспедиция барысында бортинженер Николай Бударинмен бірге ұзақтығы 30 сағат 08 минут болатын ашық ғарышқа бес рет шықтық. Ол Гиннес рекордтар кітабына енгізілді», – деген Талғат Мұсабаев одан әрі: «Бұл сапар мен үшін көптеген жарқын сәттермен есімде қалды. Астананың таныстырылымына қатыстым. Бұл сәт әлі көз алдымда. Жер бейнесі көрінді: Астана, стадион мінбесі, айнала толы халық. Кадрада Нұрсұлтан Назарбаевтың қатты толқып тұрғандығы сезілді. Ол әрине түсінікті жағдай, мемлекеттің жаңа астанасының тұсаукесері. Өзімді бақытты жандардың бірімін деп санаймын. Әлемде ғарышта жүріп, өз мемлекетінің астанасының тұсаукесеріне, жердегі өз халқының мерекесіне қатысқан ғарышкер болмаған. Бірқатар елдің ғылым бағдарламаларын орындай отырып, ғарышта жұмыс істеу, сонымен бірге маңызды саяси миссияны орындау жағынан менің жолым болды. Қалай толқығанымды өзім де байқамадым, кейін естідім, көзімнен жас шыққаны көрініп тұрыпты. Өздеріңіз түсінесіздер ғой, мұндай сенімді арқаулау оңай емес. Біз Николай Бударин екеуміз Президентті, барлық қазақстандықтарды құттықтадық. Ғарыштан астананы қалай көріп тұрғанымызды, оның келешекте дамуы туралы өз ойымызды айттық. Бұл тілегіміз қабыл болды. Жерге қонуымыз да ойдағыдай сәтті өтті», – деп сөзін түйіндейді.

Құрамында Мұсабаев, Бударин, Батурын болған экипаж жерге 1998 жылы 25 тамызда оралды. Ғарыш стансасындағы экипаж бен Елорда арасындағы телекөпірде Талғат Мұсабаев пен Нұрлан Өнербаев Абайдың «Көзімнің қарасы» әнін шырқағаны есімізде. Талғат Мұсабаев кейінгі сұхбаттарында бұл телесөансты тіпті америкалықтардың да көріп, тамсанғанын айтқан.

Талғат Мұсабаевтың үшінші ғарыш сапары қысқа болып, шамамен 8 күнге созылады. Ол 2001 жылғы 28 сәуірде басталып, 6 мамырда аяқталды. Бұл жолы ол «Союз ТМ-32» кемесінің командирі болған. Сол сапарда Талғат Мұсабаев және оның экипажы ғарыш туризмінің дәуірін ашты. Экипаж құрамында алғашқы ғарыш турісі – америкалық миллионер Деннис Тито болған.

Талғат Мұсабаев – ғарыш әлемінде жалпы ғұмырының 1 жылға жуық уақытын, яғни 342 күнін өткізген тұңғыш қазақ. Алғашқы сапарында 126 күн, екіншісінде 208 күн болған. Гиннесстің үздік табыстар кітабына бір айдың ішінде 5 рет, барлығы 30 сағат 8 минут ашық ғарышқа шыққаны рекорд ретінде айшықталып жазылған. Талғат Мұсабаев ғарышқа алғаш самғаған кезде Қазақстан азаматы болғанымен, Ресей Федерациясының әскери қызметкері болып есептелген. Мұндай шешімді екі елдің сол кездегі Президенттері қабылдаған екен. Алайда ол 1998 жылы ғарышқа Ресей азаматы ретінде ұшуға мәжбүр болады. Өйткені Талғат Мұсабаев бұл жолғы сапарында экипаж командирі болуға міндетті еді. Себебі Ресейдегі «Ғарыш туралы» Заңға сәйкес экипаж командирі Ресей азаматы ғана бола алады делінген. Сөйтіп оның алдында таңдау тұрады. Баспасөзге берген сұхбатында ол Қазақстан азаматтығын Ресей азаматтығымен алмастырудың қиын болғанын айтқан.

Бұл туралы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстан жолы» кітабында: «Ол ғарыштағы жұмысын жалғастыру үшін Ресей азаматы болуға тура келді. 1994 жылы Т.Мұсабаев бортинженер ретінде ғарышта жарты-жылдық зерттеу жұмысын жасап қайтқаннан кейін, ол ресейлік ғарышкер Юрий Маленченкомен бірге Ресей және Қазақстанның ең жоғарғы марапатымен марапатталды. Екінші рет ғарышқа самғар алдында менімен ақылдасты. Ол экипаж командирі болуды қалады. Бірақ бұл үшін ол РФ «Ғарыш туралы» Заңына орай Ресей азаматтығын қабылдауы тиіс еді. Оның алғашқы ұшуы кезінде жасаған ғылыми эксперименттерін жалғастыру қажет болды. Аргументтер аз еместігін. Алайда Талғатты азаматтығын ауыстырудың этикалық сәттері қинады. Мен оның сол күдіктерін жоюға тырыстым. «Сен қазақсың және қазақ болып қала бересің. Ал Қазақстанның ғарыштық бағдарламасын жүзеге асыру үшін бұл шартқа да мойынсұнуға тура келеді» дедім», – делінген.

Талғат Мұсабаев ғарышқа жол тартқан соңғы екі сапарында да Ресей азаматы ретінде және Ресей ғарышкерлерінің құрамында ұшты. Ол Қазақстан азаматтығын кейінгі жылдары қайта алған. Талғат Мұсабаев қазақтың 2-нші, ал әлемнің 309-ыншы ғарышкері.

Танымал саясаткер, мемлекет қайраткері Серік Әбдірахмановтың жазбасында оның тағы бір қыры ашыла түседі.

Мәскеудегі Ғарышкерлерді даярлау орталығына қат жолдапты. Орталықтың жауабы жедел әрі оң болса да, Талғат Мұсабаевты бірден бекітпепті. Қолдан кедергілер жасалып, кезінде ол сынаған шенділер оның жолына тосқауыл болуға да тырысқан. Жалпы, Мұсабаевтың тік мінезді адам болғаны белгілі. Сонымен қатар ол өз ұлтын шексіз сүйетін халқының адал перзенті еді. Бұл турасында Талғат өмірден озғанда спорт журналистикасының ардагерін, жазушы, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Несіп Жүнісбайұлы егіле былайша толғанған еді: «Ол елін, ұлтын құлай сүйетін. Космос кеңістігінде болғандағы әңгімесін айта отырып, былай деген: «Біз жер шарын шамамен 1 сағат 30 минутта бір айналып шығамыз. Сонда деймін, Еуропаның кейбір елін 1-2 минутта өте шықсақ, Қазақстанның үстімен 7 минутқа таяу ұшамыз». Осы сөздердің өзінде тағы жерге деген қаншалықты махаббат, қаншалықты мақтаныш жатыр?!

Талғат мейірімді еді. «Менің бұл жетістіктерімді әкем көре алмай кетті» деп жылап алатын. «Талғатжан, күйзелме, сенің ерліктерің әкеңе космос арқылы жетеді!» – деп жұбататынымын. Достыққа адал еді.

...Ұлы қазақ дүниеден өтті! Кеңес одағының да, Қазақстанның да ең жоғары атақтарын алғанымен, Талғат өз ерлік, еңбектеріне лайық ел бағасын алған жоқ! Оның космостағы бір ғана күні бүкіл халық болып тік тұрып, қол соғуға лайық еді. Ал, оның ашық космостағы бір ғана секунды тұтас ұлттың атын космос естітігіне алтын әріптермен жазған еді».

Талғат Мұсабаев ғарышкерлік мансабын аяқтаған соң Қазақстанның авиация және ғарыш саласында жоғары лауазымдарда қызмет етті. Ұлттық ғарыш агенттігінің төрағасы ретінде «Қазғарыштың» дамуына, жастарды оқыту мен жаңа технологияларды енгізуге зор үлес қосты. Ғарыш саласында ғылыми еңбектер жазған техника ғылымдарының докторы ретінде жоғары оқу орындарында дәріс берді. Үш мәрте ғарышты бағындырған, ашық космосқа шығып, айтулы ерлігімен еліміздің атын әлемге танытқан батыр тұлға отандық аэроғарыш саласын дамытуға бар күш-жігерін жұмсап, еселі еңбек етті. Сенат депутаты және қоғам қайраткері ретінде де көптеген игі іске бастамашы болды. Кәсіби біліктілігімен, айналасына сыйлы азаматтық қалпымен халықтың құрметіне бөленген Талғат Амангелдіұлының ерлігі мен еңбегі ұрпаққа үлгі. Өткен жылы тамыз айында өмірден өткен ғарышкердің артында отбасы қалды. Өмірлік жары Виктория Лацис – тіс дәрігері, ұлы Данияр – әскери маман, ал қызы Камилә – психолог. Соңында ұрпағы, халқы барда батырдың есімі мәңгі асқақтай берері сөзсіз.

«1985 жылдың күзінде «Лениншіл жас» газетінде Талғат Мұсабаев туралы мақала жарық көрді. Сол жерден оның КСРО-ның жоғары пилотаж бойынша екі дүркін чемпионы екенін және аты аңызға айналған екі мәрте Кеңес одағының Батыры, ұшқыш Талғат Жакыпбекұлы Бигелдиновтің құрметіне есімі қойылғанын білдім. Сол кезде мен Қазақстан ЛКЖО ОК-нің бірінші хатшысы болып жұмыс істейтінмін және қазақтан ғарышкер болуға лайықты үміткер табуды армандаушы едім. Бұл идеяны маған кездесулер кезінде ғарышкер достарым талай айтқан. Мақаланы оқып шыққан соң көмекшілеріме Мұсабаевты табуды тапсырдым. Көп ұзамай Талғат менің кабинетіме келді. Ол маған әскери тәртіппен тік тұрып: «Сіздің бұйрығыңыз бойынша келдім», – деді. Айтпақшы, Талғат генерал-лейтенант шеніндегі тәжірибелі ғарышкер болған шағында да маған деген осы құрметін сақтады. Сол кезде-ақ оның сұнғақ бойлы, жігерлі тұлғасын көріп, көз алдымда болашақта Отан үшін ерлік жасап, халқын даңққа бөлейтін ғарышкер тұрғанына сенімді болдым», – дейді.

Серік Әбдірахмановтың айтуынша, Дінмұхамед Қонаев Талғат Мұсабаевтың кандидатурасын бірден қолдап,

КӨК ТҮЛДЫ ҒАРЫШҚА КӨТЕРГЕН

● Серік САТЫБАЛДИЕВ

қарай 77 шақырым қашықтықта қондық. Иллюминатордан алғаш көрген бейне – күзгі даламен келе жатқан Президент болды. Капсула жанында бізді күтіп тұрған Нұрсұлтан Әбішұлының көзіндегі ағалық жылуы менің өмірімдегі ең керемет сәттердің бірі ретінде есте қалыпты. Жерге қону қиындық туғызды, себебі жел қатты болатын. Жерге алғаш рет өте қатты соғылдық, серпіліп барып, локпен тағы соғылдық, серпілдік те, табанымен жерге дүңк етіп қондық. Рациямен бізге қауіпсіздік белдіктерін ағытулы тапсырды. Бірақ біз орындықтардан ешқайсымыз тұра алмадық. Гравитациядан әбден айығып қалыппыз. Бір тонна салмақты көтеру керек сияқты болды. Ентігіп, күшеніп, әйтеуір сыртқа өзіміз шықтық. Жерге қайтып оралғаныма қуанып, оның үстіне Президенттің өзі жеке күтіп алғанын көріп, бақыттан басым айналып, аяққа тік тұрыппын. Барлықтарының көзі шарасынан шығып кете жаздады. Себебі олай жасауға болмайды. Әдетте, ғарышкерлер Жерге қонғанда, капсуладан оларды қолдарынан сүйретіп шығарады да, көтеріп алып кетеді. Мен болсам, аяққа тік тұрып, Президентке ұшырылым сәтті аяқталғаны туралы мемлекеттік тілде баяндап бердім. Ол мені жылы құшақтап, алғысын жеткізді. Эйфория деп осыны айт. Кейін барлық ұшырылым барысында мен өз аяғыма тұрып, өзім баратын болдым. Бұл менің принципім болды. Себебі Президент мені жеке өзі күтіп алатын, ал Президентті тек тік тұрып қарсы алу керек», – деген 2016 жылы ғарыш тақырыбында Астанада өткен халықаралық семинарда Талғат Мұсабаев.

Талғат Мұсабаев ғарышқа Қазақстан Туын алғаш рет алып шықты және орбитаға Құранды жеткізген жалғыз ғарышкер болды. Ол сонымен қатар әр сапарында Байқоңырдан бір уыс топырақ ала кететін еді.

Ғарышқа екінші сапарында Талғат Мұсабаев «Союз ТМ-27» кемесінің және «Мир» орбиталық кешенінің командирі қызметін атқарды. Ұшу 1998 жылғы 29 қаңтарда басталып, 25 тамызда аяқталады. Бұл сапар кезінде бортинженер Николай Бударин және ғарышкер-зерттеуші Юрий Батурынмен бірге «Бейбітшілік жалауы» халықаралық қоғамдық ғылыми-ағартушылық ғарыш жобасына қатысады. Сол сапарда бес рет ашық ғарышқа шыққан. Сол кезде, яғни 1998 жылғы 2 маусымда АҚШ-та «Спейс шаттл» бағдарламасы бойынша МТКК «Дискавери» кемесінің ғарышқа шығуында басталады. Ол Флорида штатындағы Кеннеди ғарыш орталығынан ұшады. Бұл – «Мир-Шаттл» бағдарламасы бойынша «Мир» орбиталық кешеніне жасалған соңғы сапар еді. 1998 жылғы 12 маусымда STS-91 экипажының астронавтары мен «Мир-ЭО-25» ғарышкерлері «Мир» стансасының орталық модулінде кездесіп,

ТЕМІРҚАЗЫҚ

Тәрбие бұрышы №1

Жауапты шығарушы – Құралай МҰРАТҚЫЗЫ

ДАҒДЫ ҚҰРАЛЫ

«Балалар үшін тайм-менеджментті меңгеру әлі ерте» дерсіз. Дегенмен, уақытты жоспарлауды кез келген жаста үйренуге болады. Бастысы, балалардың күн тәртібін түзгенде ескерілетін жайттардың барын ұмытпасаңыз болғаны. Ендеше, тақырыпты кеңінен қозғап көрейік.

Тайм-менеджмент деген не? Ағылшын тілінен тікелей аударсақ, тайм-менеджмент «уақытты басқару» дегенді білдіреді, яғни уақытты тиімді пайдалану үшін алдын ала жоспарлау. Күн тәртібі жүйелі жоспарланса, аз уақыт ішінде көп нәрсеге үлгеріп, жұмыстың өнімділігін арттыруға, кішкентай қадамдармен алдыңызға қойған үлкен мақсаттарға жетуге, бар шаруаңыз реттеліп, жұмыс жүйелі болғанда уайымды, миға түсетін салмақты азайтуға, қажетсіз әрекеттерден арылып, орнына жаңа дүниені үйренуге, күнделікті жүктеме мен бос уақыт тепе-теңдігін сақтауға мүмкіндік береді. Ал бұл мүмкіндік ересектің ғана емес, баланың міндеттері мен қоғам алдындағы жауапкершілікті сезінуіне түрткі болып, өзіне сенімін арттырады.

Уақытты жоспарлай білген бала кез келген істі орындауға қанша уақыт жұмсайтынын, қай істің маңызды, қайсысын кейінге қалдыруға болатынын бағамдай алады. Сол арқылы мектебіне де, үйіrmесіне

де үлгеріп, ойын ойнап, демалуға, үй тірлігіне көмектесуге де уақыт табады. Тәуліктің әр минуты өз ыңғайына икемдеп алғандықтан бар шаруасын кезегімен орындап, әр нәрсені уайымдамай, көңілі тыныш болады.

Тайм-менеджмент негізін ерте жастан меңгеру баланың болашақта кез келген істі еш қиындықсыз алып кетуіне мүмкіндік береді. Өйткені өмірге деген саналы көзқарас, жүйе мен тәртіп қалыптасады.

Тайм-менеджмент – қатып қалған қатаң қағида немесе баланың уақытын толығымен бақылауда ұстау, шеңберге қамап қою емес, оның жасы, мүмкіндіктері мен мінез-құлқын ескере отырып, қадам-қадаммен дағды қалыптастыру құралы.

Алайда тайм-менеджмент дұрыс қолданылмаса, оның кері әсері де болады. Күн тәртібі шамадан тыс қатаң, минутына дейін есептелген жағдайда бала өзін үнемі бақылауда жүргендей сезінеді. Салдарынан ішкі қысым, қорқыныш пен мазасыздық артуы мүмкін. Кейбір балаларда «кателесуге болмайды» деген үрей қалыптасып, перфекционизмге бой алдырса, енді бірі қарсылық көрсетіп, қыңыр мінез танытуы да мүмкін. Сонымен қатар жас ерекшелігі ескерілмей құрылған тайм-менеджмент баланы тез шаршатуы мүмкін. Өсіресе, демалыс пен еркін ойын уақыты жеткіліксіз болса, балада эмоционалды күйзеліс, ынтаның төмендеуі байқалады. Бұл оқу үлгеріміне де, мінез-құлқына да кері әсер етеді. Сондықтан уақытты жоспарлауды жүйелі құру маңызды.

УАҚЫТТЫ ҚАЛАЙ ЖОСПАРЛАЙМЫЗ?

Қандай да бір дағдыны қалыптастыру үшін уақыт пен тәртіп керек. Сондықтан ә дегеннен балаға тайм-менеджментті меңгертемін деу – бекершілік. Уақытты тиімді пайдалануды үйрену – баланың жас ерекшелігіне сай, жүйелі түрде қалыптасатын өмірлік дағды.

Ең алдымен, бала «уақыт» ұғымын сезіне де, түсіне де білуі керек. Кішкентай балалар үшін «уақыт» абстрактілі түсінік болғандықтан, оны күнделікті әрекеттер арқылы нақтылап көрсету маңызды. Мысалы, «таңғы ас – балабақша – ойын – демалыс – ұйқы» секілді қайталанатын тәртіп кішкентай баланың санасында уақыттың реттілігін қалыптастырады. Күн тәртібі неғұрлым тұрақты болса, бала соғұрлым өзін қауіпсіз сезінеді. Өйткені «жаңа не болды, алда не болады?» дегенді бала білетіндіктен оған іштей дайын тұрады.

Ұл-қызыңыз сізге қарап өседі. Оларға үлгі-өнеге де – өзіңіз. Демек, уақытты жоспарлауды үйрету отбасынан басталады. Егер үлкендер асығыстыққа салынып, жоспарсыз әрекет етсе, балаға тәртіп пен жоспарлау туралы айтудың пайдасы бар ма? Сондықтан ата-ана алдымен өз күн тәртібін реттеп, баламен бірге қарапайым жоспар құруды әдетке айналдырғаны жөн.

Жоспар құрарда баланың жасы ескеріледі. Бастауыш сынып жасындағы балаларға ұзақ мерзімді жоспар емес, қысқа әрі нақты міндеттер тиімді. Мысалы, «20 минут сабақ оқып, 10 минут демалу» секілді уақыт аралықтарын белгілеу баланы шаршатпай, жауапкершілікке үйретеді. Уақыт өте келе бала өз іс-әрекетін өзі реттей бастайды.

Тайм-менеджментке баланың қызығушылығын арттыру үшін өзіңіздің уақытты жоспарлау үлгіңізді мысал етіп көрсетіңіз. Аткарылған шаруалар мен кезек күткен істерді қандай реттілікпен жүйелегеніңізді, оның қандай артықшылығы барын айтыңыз. Аткарар шаруа қордаланып қалмауы үшін оның маңыздысы мен шұғыл орындауды қажет ететіні қайсысы, жеңілі мен жылдам жасай салатыны қайсысы екенін бөлікке бөліп қарастыру тәсілін түсіндіріңіз. Бұл жерде сізге Эйзенхауэр матрицасы көмекке келеді. Эйзенхауэр матрицасы – тек ересектерге емес, балаларға да пайдалы әдіс. Оны ерте жастан меңгеру баланың жауапкершілігін, тәртібін және өз уақытын бағалай білу қабілетін қалыптастырады. Оны жас өрен апталық жоспар жасаудан бастағаны жөн. Аптаның қай күні қосымша сабағы, ал қай күні қандай үйіrmеге баратынын жазып қойсын.

Есте сақтау бір бөлек, күн тәртібін жазуға машықтану бір бөлек. Жоспарды есте сақтап жүру миды шаршатып, ойды бөледі. Ал «Жазылмаған мақсат – жай ғана ниет» демекші, қағазға түскен жоспарыңыз өлшенеді, мерзімі анықталады және орындалуы бақыланады. Жазу арқылы адам неге қанша уақыт кеткенін көреді, қай жерде уақыт жоғалтып жүргенін аңғарады, не нәрсеге үлгеріп, қайсысына көп күш керектігін сараптай отырып, күн тәртібін ыңғайына қарай түзетеді. Жазылған жоспарды талдау арқылы бала жіберген қателіктерінен сабақ алады.

Қағазға түскен жоспар адамның алдында орындалмаған міндет ретінде тұрады. «Жазып қойдым» дегеннің өзі істі соңына дейін жеткізуге ішкі түрткі болады. Балалар үшін бұл – тәртіп пен өзін-өзі бақылаудың алғашқы қадамы.

Жасалған жұмыстың жанына «атқарылды» деп белгі қою қанағат сезімін тудырып, жасөспірімді алға қарай ынталандырады. Баланың бойында «мен үлгеріп жатырмын, қолымнан келеді» деген сенім қалыптастырады. Өрине, бұл жерде баланың күн тәртібін түзгенде артық жүктемеден аулақ болуды тағы ескеру қажет. Бәрін және бірден баланың алдына жая салу мәселені шешпейді. Аз-аздан, қадам-қадаммен жүйелі жоспар құрып, тәртіп пен тұрақтылықты қалыптастыру маңызды. Бұл әдіс бала психологиясына да салмақ салмай, оң әсер етеді.

БАЛА ПСИХОЛОГИЯСЫНА ӘСЕРІ ҚАНДАЙ?

Тайм-менеджменттің бала психикасына, көңіл-күйіне қалай әсер ететінін психолог маманнан сұрап білдік. «Уақытты жоспарлау мен күн тәртібі бала психологиясына екіжақты әсер етеді. Тайм-менеджмент жүйелі әрі жасөспірімнің жас ерекшелігіне сай құрылған жағдайда, ол баланың қауіпсіздік сезімін, жауапкершілігін және өзіне деген сенімін арттырады», – деген ҚР Президенті жанындағы әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссияның қолдауымен ашылған «One Stop service – Бір қадам» орталығының практик-психологі Жеңісгүл Хабаева тайм-менеджменттің бала психологиясына кері тұсына да тоқталып өтті.

«Күн тәртібі тығыз, шамадан тыс қатаң немесе жүйесіз болса, ол баланың психэмоционалды күйіне кері ықпал етеді. Жалпы бала қателесуден қорқады. Оң-солын енді танып, жас шыбықтай тербеліп өсіп келе жатқан бала психологиясы күн тәртібін дұрыс қабылдай алмаса, ол күйзеліске түседі. Жоспарланған қандай да бір істі уақытығы үлгеріп жасамағаны үшін өзін кінәлі сезінеді. Күн тәртібін темірдей қатаң қағида деп қабылдаса, бала өз ойын білдіре алмай, жасық болып өседі. Тек уақытқа үлгеруім керек деген жанталасқа түседі. Тайм-менеджмент – баланы «қатал тәртіпке салу» құралы емес, оның ішкі әлемін реттеп, өзін сенімді әрі қауіпсіз сезінуіне көмектесетін тәрбие тетігі. Дұрыс қолданылған уақыт жоспарлау бала психологиясының саулығына қызмет етеді, ал шамадан тыс қысым керісінше нәтиже беруі мүмкін. Сондықтан ата-ана баланың күн тәртібін түзгенде ең бастысы – тәртіп пен еркіндіктің арасындағы алтын теңгерімді таба білу», – дейді Жеңісгүл Жапарханқызы.

«Бес балам бар. Біреуі бақшаға барады, үшеуі мектепте оқиды, біреуі бір жаста. Түстен кейін оқитын ортаның ұлым мен қызым аптасына екі күн домбыра үйіrmесіне, домбырадан шығып, тенниске барады. Үлкен ұлым аптасына үш күн күреске қатысады. Әр күнім осы балаларды бақшасына, мектебі мен үйіrmелеріне тасумен өтеді. Одан бөлек, үйдің тірлігі, қорада азын-аулақ мал бар. Олардың жем-суы да уақытылы берілуі керек. Сондықтан біздің үйімізде күн тәртібі қатаң сақталады. Балалар кім нешеде, қайда бару керегін біледі. Уақытын жоспарлауды ерте жастан үйренген. Белгілі күн тәртібімен жүру көпбалалы отбасы үшін өте ыңғайлы», – дейді Есік қаласының тұрғыны, бес баланың анасы Айнуір Сансызбаева.

«Уақытты жоспарлауды үйренген, отбасында «күн тәртібі» деген түсінік бар оқушылар бірден байқалып тұрады. Ондай балалар әр ісіне тиянақты, ұқыпты болады. Ұй тапсырмасын да тыңғылықты орындап келеді. Демек, бұған арнайы уақыт бөлінген және ол уақытын дұрыс пайдаланған деген сөз. Осы тұрғыдан алғанда тайм-менеджменттің тиімділігі зор», – дейді Еңбекшіқазақ ауданы Райымбек батыр атындағы орта мектептің бастауыш сынып мұғалімі Зигагүл Қосымбаева.

Қорытындылай айтсақ, тайм-менеджмент – баланың болашақтағы дербестігі мен табысының негізі, өмірін, ойын, ішкі әлемін реттеу құралы. Тайм-менеджментті үйреткенде асығыстық, қаталдық емес, сабыр, үлгі және жүйелі жоспар қажет. Уақытты бағалай білген бала ертен өз өмірін де саналы түрде құра алады.

● Жаңа Нысан

Қос қуаныш

Жамбыл ауданының Сұраншы батыр және Жайсаң ауылдарында екі бірдей жаңа денсаулық сақтау нысаны пайдалануға берілді. Жаңажылдық мерекеге орай шағын ауыл тұрғындарының қуанышы еселеніп, қос елдімекенде мерекелік көңіл-күй салтанат құрды.

● Серік САТЫБАЛДИЕВ

Нысанның ашылуына облыс әкімінің бірінші орынбасары Қанат Есболатов, Жамбыл ауданының әкімі Нұрлан Ертас қатысын тұрғындарды шалғай ауылдағы айтулы оқиғамен құттықтады. Сұраншы батыр ауылындағы фельдшерлік-акушерлік қосын (ФАП) тұрғындарды сапалы әрі қолжетімді медициналық қызметпен қамтамасыз ету мақсатында «Ауылдық денсаулық сақтауды жаңғырту» ұлттық жобасы аясында салынғанын айтты. ФАП жобасының құны – 288 миллион 284 мың теңге. Құрылыс жұмысы республикалық бюджет есебінен жүзеге асырылып, оны «Техноснаб 2002» ЖШС сапалы орындап шыққан. Аудан әкімі биыл шалғай ауылдарда осындай 16 медициналық нысанның құрылысы жүргізіліп, шетінен пайдалануға беріліп жатқанын айтты. Бұл – ауыл тұрғындары үшін үлкен қуаныш әрі маңызды әлеуметтік жетістік екенін атап өтті.

Салтанатты сәтте құрылысты жүргізген мердігер ұйым «Техноснаб 2002» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің өкілі Бақыт Серікқызы медициналық қосын фельдшері Раушан Біткенбаеваға нысанның нышан кілтін тапсырды. Ауыл ақсақалы Ерболат ата көпшілікке ақ батасын беріп, әжелер шашу шашты. Лента кию рәсімін жасаған құрметті қонақтар ғимарат ішін аралап көрді. Талап ауылдық округінің орталығы – Сұраншы батыр ауылында 1820 адам тұрады. Жаңа фельдшерлік-акушерлік қосында күніне 15 адамға дейін қабылдауға мүмкіндік бар.

Аудан орталығынан шалғайдағы Жайсаң ауылының тұрғындары да дәл осындай қуанышқа кенелді. Сол күні онда дәрігерлік амбулатория есігін айқара ашты. Мұндағы салтанатты рәсімге де облыс әкімінің бірінші орынбасары Қанат Есболатов пен аудан әкімі Нұрлан Ертас қатысып, тұрғындар қуанышымен ортақтасты. Бүгінде ауылдағы халық саны 2267 адамды құрайды. Бұған дейін медициналық қызмет ескі мектеп ғимаратында көрсетіліп келген болатын. Енді дәрігер мен фельдшер жаңа нысанда күніне 25 адамға дейін қабылдай алады. Ақсеңгір ауылдық округіне қарасты Жайсаң елдімекенінің тұрғындары енді емшара қабылдау үшін 50 шақырымдай Ұзынағашқа сабылмайтын болды. Қажет жағдайда өз ауылдарынан ашылған су жаңа емдеу орнында ем қабылдайды. Мемлекет ауыл халқына осындай жағдай жасағанына тұрғындар ризашылығын білдіріп, ауыл ақсақалы бата берді. Ақ жаулықты әжелер шашу шашып, жиналғандар мекеме ішін аралап көрді. Мұндағы жаңа нысан да заманауи медициналық құрал-жабдықтармен, инженерлік желілермен толық қамтамасыз етілген. Медицина қызметкерлеріне жұмыс істеуге өте ыңғайлы. Дәрігерлік амбулатория жобасының жалпы құны – 293 миллион 636 мың теңге.

Мемлекет басшысы денсаулық сақтау саласын дамыту – елдің әлеуметтік тұрақтылығы мен халықтың өмір сапасын арттырудың басты кепілі екенін атап өткен болатын. Өсіресе ауыл тұрғындары үшін сапалы әрі қолжетімді медициналық көмекті қамтамасыз ету – мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі. Жамбыл ауданында құрылысы аяқталып, пайдалануға беруге дайындалып жатқан осындай әлі бірнеше нысан бар. Бұл – мемлекет тарапынан ауыл халқының денсаулығын жақсартуға бағытталған нақты қамқорлықтың жарқын көрінісі.

Қос ауылдағы қуанышқа сондай-ақ облыстық, аудандық мәслихат депутаттары, ардагерлер ұйымының мүшелері, басқа да лауазым иелері қатысты.

Жамбыл ауданы

02.02.2026 ж. бастап 10 күн жұмыс ішінде БЭП ndbecology.gov.kz сайтында Алматы облысы Қонаев қаласынан солтүстік-батысқа қарай 8 км-де орналасқан «Алаштау» Блок-Ю құрылыс тасы кен орнында жер қойнауын пайдалану салдарын жою жоспарына «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімі бойынша қоғамдық талқылаулар арқылы қоғамдық тыңдаулар өткізіледі.

Белгіленген қызметтің бастамашысы: «Алаш-Тау» ЖШС, мекенжайы: Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Абай даңғылы, 164, 3 корпус, 34 пәтер. Тел: 87015454238, m.assainova@mail.ru. Экологиялық жобаны әзірлеуші: «Құрманғалиев Р.А.» ЖК, тел: 87012775623, rufat.taldyk@mail.ru.

Ұсыныстар мен ескертулер ndbecology.gov.kz сайтында қабылданады. «Алматы облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, 329267eco@mail.ru. Тел: 8(72772)23227, Қонаев қаласы, Жамбыл даңғылы, 13.

С 02.02.2026 г. в течении 10 рабочих дней на сайте ЕЭП ndbecology.gov.kz проводятся общественные слушания посредством публичных обсуждений по разделу «Охрана окружающей среды» к плану ликвидации последствий недропользования на месторождении строительного камня «Алаштау» Блок-Ю, расположенном в 8 км северо-западнее г.Конаев Алматинской области.

Инициатор намечаемой деятельности: ТОО «Алаш-Тау», адрес: г.Алматы, Бостандыкский район, пр.Абая, 164, корпус 3, квартира 34. Тел: 87015454238, m.assainova@mail.ru.

Разработчик экологического проекта: ИП «Курмангалиев Р.А.», тел: 87012775623, rufat.taldyk@mail.ru.

Предложения и замечания принимаются на сайте ndbecology.gov.kz ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Алматинской области», 329267eco@mail.ru. Тел: 8(72772)23227, г.Конаев, проспект Жамбыла, 13.

16.02.2026 жылы, сағат 11:00-де Алматы облысы, Қонаев қаласы Жамбыл көшесі, 13 мекенжайында «Алматы облысы Қонаев қаласынан 8 км солтүстік-батысқа қарай орналасқан «Алаштау» Блок-Ю кен орнында құрылыс тасын өндіру жөніндегі тау-кен жоспары» жобасы бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізіледі.

Зум видео-конференцияға қосылу сілтемесі: конференция идентификаторы: 785 9045 4675, қатынау коды: SE28C5.

Белгіленіп отырған қызметтің бастамашысы: «Алаш-Тау» ЖШС, мекенжайы: Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Абай даңғылы, 164, 3 корпус, 34 пәтер. Тел: 87015454238, m.assainova@mail.ru.

Жоба материалдарымен ndbecology.gov.kz сайтында танысуға болады. Экологиялық жобаны әзірлеуші: «Р.А.Құрманғалиев» ЖК, тел: 87012775623, rufat.taldyk@mail.ru.

Ұсыныстар мен ескертулер ndbecology.gov.kz сайтында қабылданады. «Алматы облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, 329267eco@mail.ru. Тел: 8(72772)23227, Қонаев қаласы, Жамбыл даңғылы, 13.

16.02.2026 г. в 11:00 часов, по адресу: Алматинская область, г. Конаев, ул.Жамбыла, 13 будут проводиться общественные слушания по проекту «План горных работ по добыче строительного камня на месторождении «Алаштау» Блок-Ю, расположенном в 8 км северо-западнее г.Конаев Алматинской области».

Ссылка на подключение Зум видео-конференцию: идентификатор конференции: 785 9045 4675, код доступа: SE28C5.

Инициатор намечаемой деятельности: ТОО «Алаш-Тау», адрес: г.Алматы, Бостандыкский район, пр.Абая, 164, корпус 3, кв. 34. Тел: 87015454238, m.assainova@mail.ru. Ознакомится с материалами проекта можно на сайте ndbecology.gov.kz.

Разработчик экологического проекта: ИП «Курмангалиев Р.А.», тел: 87012775623, rufat.taldyk@mail.ru.

Предложения и замечания принимаются на сайте ndbecology.gov.kz ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Алматинской области», 329267eco@mail.ru. Тел: 8(72772)23227, г.Конаев, проспект Жамбыла, 13.

● ҒЫЛЫМНЫҢ ҚИЯ ЖОЛЫНДА

ӘЛЕМ ЕЛДЕРІНЕ
ТАРАТУҒА ЛАЙЫҚ

Сағатбек Медеубекұлы қазақ ғылымында өзіндік орны бар ғалым ретінде танымал. Оның фольклористика, этнография, әдебиеттану, публицистика салаларында жүзеге асырып келе жатқан ғылыми ізденістерімен бірге ұлттық музыкамызды жинау, жариялау, зерттеу саласына сіңірген еңбектері де ерен.

Бұрын саяси-әлеуметтік себептермен ғылым назарынан сырт қалған, әсіресе шекаралық аймақтардағы елеусіз қалған рухани мұраларымызды ғылыми айналымға қосқанының нәтижесінде қазір «Жетісу күйшілік-домбырашылық дәстүрі» және «Жетісу әншілік-композиторлық мектептері» деген ұғым санамызға берік орнады. Республикамыздың барлық музыкалық білім беретін мектептерінде, колледждерінде, жоғары оқу орындарында бұрын оқу бағдарламаларына енген күйші-композиторлар Қожеке Назарұлы, Сыбанқұл Қалбасұлы, Мергенбай Ерденеұлы секілді дәулескер күйшілердің шығармалары, Шалтабай Алпарұлы, Қапез Байғабылұлы, Әбен Атамқұлұлы, Сәдікожа Мошанұлы, Рыскелді Сауданұлы сияқты әнші-композиторлардың туындылары үйретіледі, оқытылады.

Ғалым Сағатбек Медеубекұлы музыкалық аспаптану бағытында да көптен бері үздіксіз ізденумен келеді. Әлемнің екінші ұстазы атанған, түркі жұртына түгел ортақ ғұлама ғалым Әбу-Насыр Әл-Фарабидің даңқын жаһанға жайған «Музыканың үлкен кітабы» деп аталатын ұлы еңбегінің музыкалық аспаптарға арналған

үлкен тарауын негізге ала отырып, ондағы аспаптардың қазақ музыкалық аспаптарымен байланысын зерттеуі – қазақ ғылымында болмаған тың жаңалық.

Бұрын ол «Домбыра» деген кітабында қазақтың музыкалық аспаптарын танудың жаңа жолын көрсеткен болатын. Осы бағытын кейін шебер О. Бейсенбекұлымен бірге жарыққа шығарған «Сазды аспаптар сыры» атты еңбегінде жалғастырған еді. Енді, міне, «Әл-Фараби және қазақтың музыкалық аспаптары» атты монографиясында ол музыкалық аспаптардың тарихи тамырын тануды одан сайын кемелдендіре, тереңдете түскен. Аспаптану ғылымының негізін қалаушы Әл-Фарабидің осы саладағы ерен еңбегін таныстырып қана қоймай, оның заманындағы және олардан кейінгі ғасырларда музыкалық аспаптардың сипатталуына шолу жасай келе, бүгінгі қазақ аспаптану ғылымының сабақтастығын барлайды. Содан кейін барып Әл-Фараби сөз қылған музыкалық аспаптарды қазақ музыкалық аспаптарымен салыстыра зерделейді де, ол аспаптардың әрқайсысының өзіне тән ерекшеліктерін айқындайды.

Ғылыми аппараты толық, түсінікті тілмен жазылған, мазмұны мен пішіні үйлескен бұл еңбекті түркі тілдерінде және ағылшын тілінде әлемдік кеңістікке таратуға болады деп білемін.

Ақтоты РАЙЫМҚҰЛОВА,
Халықаралық түркі мәдениеті мен мұрасы қорының президенті

Әл-Фараби тануға қосылған үлес

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы «Әл-Фараби» орталығында профессор, филология ғылымының докторы Жақыпбек Алтаевтың құрастыруымен «*Фарабитану*» деп аталатын 20 томдық жинақ жарық көргі. Сол көптомдықтың 15-томына халық мұрасын зерттеуші ғалым, журналист Сағатбек Медеубекұлының «*Әл-Фараби және қазақтың музыкалық аспаптары*» деген монографиясы енді. Осыған орай біз осы еңбек туралы музыка мамандарының пікірлерін ортаға салдық.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАЛҒАМЫН БИІКТЕТЕДІ

Ғалым Сағатбек Медеубекұлы – есімі елімізге танымал ғалымдардың бірі. Отандық музыкатану, этномузыкатану және аспаптану ғылымдарының дамуына өзіндік үлесін қосып, «Жетісу күйлері», «Жетісу әуендері», «Домбыра», «Сазды аспаптар сыры» сияқты еңбектерін жарыққа шығарған. «Әл-Фараби және қазақтың музыкалық аспаптары» атты монографиясы да біздің өнерімізге, мәдениетімізге өте қажет. Домбыра, қобыз, сыбызғы, сазсырнай және тағы басқа музыкалық аспаптарымызды тереңінен, жан-жақты тануда бұл монографияның орны ерекше. Аспаптардың шығу тарихы, аңыздары, түрлері, жасалу ерекшелігі, құрылысы жайында толық мағлұмат берілген. Музыкалық аспаптардың классификациясы да жасалған.

Бұл еңбектің тағы бір құндылығы – Әл-Фарабидің «Музыканың үлкен кітабындағы» музыкалық аспаптар туралы мағлұматтардың берілуі және олардың қазақтың музыкалық аспаптарымен салыстырылуы. Сондай-ақ монографияда ортағасырлық ғалымдардың музыка, музыкалық аспаптар жайында жазғандары да берілген.

Біздің мектептің оқу бағдарламаларындағы музыка тарихы, музыкалық аспаптар және аспаптық музыка секілді пәндер бойынша оқу құралы ретінде пайдалануға ұсынылған бұл кітап оқушылардың таным-түсінігін тереңдетуге, талғамын биіктетуге септігін тигізуде.

Әл-Фараби арқылы ұлттық музыкалық мұраларымызды тануға, музыкалық аспаптарымыз арқылы әлемнің екінші ұстазының еңбектерін тануға жол ашқан бұл монография келер ұрпаққа да пайдалы болары сөзсіз.

Бақтияр ӘБДІРАШЕВ,
К.Байсейітова атындағы дарынды балаларға арналған республикалық мамандандырылған музыкалық орта мектеп-интернатының директоры

ШЕБЕРЛЕРГЕ БЕРЕРІ МОЛ

Біздің музыкалық аспап жасау өндірісінде басшылыққа алатынымыз – сапа және тиімділік. Бұл тұрғыда үнемі ізденбесен нарықтық бәсекеге қауқарлы болмайсың. Сондықтан да тәжірибемізді жетілдіріп отыру басты міндетімізге айналған. Осы міндетті жүзеге асыру барысында әлбетте біз ғылымға, білімге жүгінеміз. Бұл орайда көптен бері бізге көмекші оқу құралы болып келген еңбектің бірі Сағатбек Медеубекұлының «Домбыра» деген кітабы болатын. Одан кейін шебер О. Бейсенбекұлымен бірігіп шығарған «Сазды аспаптар сыры» деген еңбегі де көп қолғабыс тигізген.

Осыдан бір-екі жыл бұрын қолымызға тиген «Әл-Фараби және қазақтың музыкалық аспаптары» деген монографиясы біздің танымымызға серпін бергендей болды. Бұл еңбектен Әл-Фарабидің «Музыканың үлкен кітабымен» таныстық. Ондағы музыкалық аспаптардың ерекшелігі туралы білдік. Қазақ аспаптануының бұрынғысы мен бүгінгісін таныдық. Музыкалық аспаптар атауларының мағынасын, шығу тарихын оқыдық. Әр аспаптың өзге ұлттардағы нұсқаларын да білдік. Бізге ең пайдалы болғаны – монографияда әрбір аспаптың құрылысының, әр бөлшектің сызба үлгілерінің ұсынылуы. Тіпті, бұрынғылар сипаттап кеткен аспаптардың да сызба үлгілерінің қиялымызға түрткі болғаны анық. Мысалы, Маслов деген саяхатшының жазып кеткеніне қарап, автор сол аспаптың сызба үлгісін жасаған. Біз сол сызба бойынша тәжірибе жасап жатырмыз. Ал енді «адырна» деп атап кеткен аспаптың ортағасырлық нұсқасының «шаһруд» немесе «маазиф» деп аталғанын және оның сызбасының болғанын біз осы монографиядан білдік. Осы шаһруд аспабының құрылысы біздің адырна аспабын жетілдіруімізге септігін тигізері сөзсіз.

Монографияның ғалымдарға, болашақ зерттеушілерге, музыкалық аспапты игерушілерге беретіні аз емес, аспап жасау шеберлеріне берері де қомақты.

Бақытжан ДІЛМАНОВ,
«Шертер» ЖШС директоры

● МЕРЕКЕ ШУАҒЫ

МЕРЕКЕ ШУАҒЫ ●

Байсерке аспанындағы АВИАШОУ

Іле ауданы Байсерке ауылында Жаңа жыл шарасы ерекше форматта ұйымдастырылды. Аяз ата мен Ақшақар тікұшақпен жерге түсіп, жұртшылықты таңғалдырды. Олар ауыл тұрғындарын Жылқы жылының басталуымен құттықтады. Аэродромға 5000-нан астам адам жиналып, авиашоуды тамашалады.

● Бағдат ШОЙБАС

Сахнада ертегі кейіпкерлері қонақтарға көтеріңкі көңіл-күй сыйласа, аспанда ұшқыштар өнер көрсетті. Сонымен қатар парашют спортының шеберлері де мерекеге ерекше сән қосты. Олар арнайы киімдермен аспанда думанды кештің ажарын аша түсті.

Іле ауданы

Газетіміздің келесі саны 10 қаңтар, сенбі күні шығады

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
Алматы облысының әкімдігі
Меншік иесі: «Өлке тынысы» ЖШС

Директор:
Кәдірбек ҚҰНЫПИЯҰЛЫ

Бас редактор:
Қуаныш ТҮНҒАТАР

Бас редактордың
бірінші орынбасары:
Алма ЕСЕНБАЙ

Бас редактордың
орынбасары:
Болат МӘЖИТ

Жауапты хатшы:
Шолпан НҰРЖАУОВА

МЕНШІКТІ ТІЛШІЛЕР:

Жамбыл ауданы – Серік САТЫБАЛДИЕВ	8 701 254 97 55
Қарасай ауданы – Қуат ҚАЙРАНБАЕВ	8 701 347 60 32
Талғар ауданы – Құтмағамбет ҚОНЫСБАЙ	8 702 488 56 12
Еңбекшіқазақ ауданы – Құралай МҰРАТҚЫЗЫ	8 700 573 30 11
Іле ауданы, Алатау қаласы – Бағдат ШОЙБАС	8 705 261 50 98
Ұйғыр ауданы – Анар ДҮЙСЕНБАЙҚЫЗЫ	8 702 213 95 83
Райымбек ауданы – Жұмабек ТҰРДИЕВ	8 777 029 45 22
Кеген ауданы – Дәурен ӘБУТӨЛІПОВ	8 777 218 63 25

ЖАРНАМА БӨЛІМІ:

Жауһар АМАНГЕЛДИЕВА	8 708 210 95 71
alatau_jarnama@mail.ru	8 747 688 17 41

Жарнама, хабарландырудың мазмұны мен мәтініне тапсырыс беруші жауапты.

Газет облыстың бөлінуіне байланысты жаңадан тіркеліп, 2022 жылдың 3 қыркүйегінен Қонаев қаласынан шығады

Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді

«Алатау арайы» газетінде жарияланған материалдарды көшіріп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты керек

Газеттегі кейбір суреттер ғаламтордағы ашық дереккөздерден алынады

Газет аптасына үш рет – сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады

Суреттердің сапасы үшін редакция жауап береді.

Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде 2024 жылы 2 ақпанда қайта тіркеліп, № KZ22VPY00086933 куәлігі берілген.
Таралу аумағы: Қазақстан Республикасы

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үйде, «Алматы – Болашақ» АҚ филиалы «Офсет» баспаханасында басылады.
М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ:
Қонаев қаласы, Достық көшесі, 1.
Тапсырыс – 3

«Өлке тынысы» ЖШС басылымдарының жалпы таралымы – 12 000, оның ішінде, «Алатау арайы» газетінің осы шығарылымының таралымы – 7 823.
Индексі – 64792.

Кезекші редактор: Айжарық КӨПТІЛЕУОВ